

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ อิติ อิมมาเวท ตีหิ ทิฏฐีหิ กมมปถปะโท โหติ นาณญุาหิ ฯ เอวมปิ กาลิปี อปาย-
คามินีภาวโต น คเหตุพพา ว ฯ เตนาห เอกนิปาตงคฺตฺตเร นาทํ ภิกฺขเว อญญํ เอกธมฺมปี
สมนุสฺสํสามิ เยเนวํ สตฺตา กายสฺส ภาทา ปรมมรณา อปายํ ทฺคคฺตํ วินิปาตํ นิริยํ อุปฺปชฺชนฺตํ
ยถิทํ ภิกฺขเว มิจฺฉาทิฏฐิ มิจฺฉาทิฏฐิยา ภิกฺขเว สมนฺนาคตา สตฺตา กายสฺส ภาทา ฯ เป ฯ
อุปฺปชฺชนฺตํติ ฯ

เอกจจา มิจฺฉาทิฏฐิ สคฺคาวรณาเจว โหติ มคฺคาวรณา จ ฯ เอกจจา มคฺคาวรณา
น สคฺคาวรณา ฯ เอกจจา เนว สคฺคาวรณา น มคฺคาวรณา ฯ ตตฺถ อเหตุกฺทิฏฐิ อกริยฺทิฏฐิ
นตฺถิกฺทิฏฐิติ อยํ ติวธา สคฺคาวรณา เจว โหติ มคฺคาวรณา จ ฯ ทสฺวตฺถกา อนตฺคคาหิกา
มิจฺฉาทิฏฐิ มคฺคาวรณา โหติ น สคฺคาวรณา ฯ วิสตีวตฺถกา สกฺกายทิฏฐิ เนว สคฺคาวรณา
น มคฺคาวรณา ฯ อิทมฺปน วิธานํ ปฏิกฺขิปปิตฺวา อิมสฺมํ สุตฺเต มิจฺฉาทิฏฐิยา ภิกฺขเว สมนฺนาคตาติ
วจนโต อนตฺมโส วิสตีวตฺถกํ สกฺกายทิฏฐิ อุปาทาย ทิฏฐิ นาม สคฺคํ อุปเนตฺตํ สมตฺถา นาม
นตฺถิ เอกนตฺตํ นิริยสฺมึเยว นิมฺมุชฺชาเปตฺตํติ วุตฺตํ ฯ ยถา หิ มุคฺคมาสฺสปมาณาปี ปาสาณสฺกฺชรา
อุทฺเท ปกฺขิตฺตา อุปฺปิลวมาหา นาม นตฺถิ เอกนตฺตํ เหฏฺฐาว ปวิสฺติ เอวเมว อนตฺมโส สกฺกายทิฏฐิปี
สคฺคํ อุปเนตฺตํ สมตฺถา นาม นตฺถิ เอกนตฺตํ อปาเยสฺส นิมฺมุชฺชาเปตฺตํติ ตพฺพณฺณนา ฯ

ออยํ ติวธา สคฺคาวรณา เจว โหตฺตํติ กมมปถปฺปตฺตติยา มหาสาวชฺชภาวโต วุตฺตํ ฯ
สคฺคาวรณาโย ไหนฺตติยา มคฺควิพฺพนฺทภาวาเว วตฺตพฺพเมว นตฺถิตฺติ วุตฺตํ มคฺคาวรณา จาติ ฯ
สสฺสโต โลโกติอาทิตฺสวตฺถกา อนตฺคคาหิกา มิจฺฉาทิฏฐิ มคฺคาวรณา ว โหติ วิปริตทสฺสนภาวโต
น สคฺคาวรณา อกมมปถปฺปตฺตติโตติ อธิปฺปาโย ฯ อิทมฺปน วิธานนฺตํ วิปริตทสฺสนนฺนญ นาม
เนว สคฺคาวรณํ น มคฺคาวรณนฺตํ วิรุทฺธเมตฺตํ อุทฺธมฺมภาวโต ฯ ตถา หิ สติ อปฺปทีนายนฺน เอว
สกฺกายทิฏฐิยา มคฺคาคิคฺคเมเน ภาวิตพฺพนฺตํ อธิปฺปาเยเน ยถาวุตฺตติวธานํ ปฏิกฺขิปปิตฺวา น สคฺคาวรณาติ
สคฺคูปฺปตฺตติยา อวิพฺพนฺทตฺตํ วทฺนเตหิ ทิฏฐิยา มคฺคาวรณาปี นาม อนฺนุญญาตา โหตฺตํติ ตํ วาทํ
ปฏิกฺขิปปนฺเตเน ทิฏฐิ นาม สคฺคํ อุปเนตฺตํ สมตฺถา นาม นตฺถิตฺติ วุตฺตํ ฯ กสฺมา ฯ
เอกนตฺตครุตรสาวชฺชภูตฺตตฺตา ฯ เตนาห เอกนตฺตํ นิริยสฺมึเยว นิมฺมุชฺชาเปตฺตํติ อาทินฺตํติ ตมฺมุทฺทิกกา ฯ

[๒๓๘] อิติ อิมาทเว ตีหิ ทิฏฐีหิ กมมปถเกโท โหติ นานญญาทิ ฯ เอวมปิ กัจฉิปี
อปายคามินีภาวโต น คเหตุพพา ว ฯ เตนาห เอกนิปาตงคุตตเร นาทํ ภิกขเว อญญํ
เอกธมฺมปิ สมฺนุสฺสํ ยะเนวํ สตฺตา กายสฺส ฆาธา ปรมฺมรณฺนา อปาเยํ ทฺคคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ
อุปฺปชฺชุนฺตี ยถฺยิทํ ภิกขเว มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาทิฏฺฐิยา ภิกขเว สมฺนฺนาคตา สตฺตา กายสฺส
ฆาธา ฯ เป ฯ อุปฺปชฺชุนฺตีติ ฯ

[๒๓๘] ดังนั้น กรรมบถจึงขาดเพราะทิฏฐิ ๓ นี้เท่านั้น หาขาดเพราะทิฏฐิเหล่าอื่น
ไม่ ฯ แม้เมื่อเป็นอย่างนั้น ใคร ๆ ก็ไม่ควรถือทิฏฐิแม้สักอย่างหนึ่งเลย เพราะเป็นทิฏฐิยังสัตว์
ให้ถึงอบาย ฯ ด้วยเหตุนี้ พระผู้มีพระภาค จึงตรัสไว้ในเอกนิปาตอังคตตรนิกาย ว่า "ภิกษุ
ทั้งหลาย เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุที่สัตว์ทั้งหลายเบื่องหน้าแต่ตายเพราะ
กายแตก เข้าถึงอบาย ทฺคคฺคตี วินิปาตํ นรก เหมือนอย่างมิจฉาทิฏฐินี้เลย, ภิกษุทั้งหลาย
สัตว์ทั้งหลายประกอบด้วยมิจฉาทิฏฐิ เบื่องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึง อบาย ทฺคคฺคตี
วินิปาตํ นรก" ดังนี้ ฯ

[๒๓๙] เอกจจา มิจจาทีฏฐิ สคฺคาวรณา เจว โหติ มคฺคาวรณา จ ฯ เอกจจา มคฺคาวรณาว น สคฺคาวรณา ฯ เอกจจา เหนว สคฺคาวรณา น มคฺคาวรณา ฯ ตตถ อเหตุกทีฏฐิ อกริยทีฏฐิ นตฺถิกทีฏฐิติ อยํ ติวิธา สคฺคาวรณา เจว โหติ มคฺคาวรณา จ ฯ ทสฺวตฺถกา อนตฺตคคาหิกา มิจจาทีฏฐิ มคฺคาวรณาว โหติ น สคฺคาวรณา ฯ วีสตีวตฺถกา สกฺกายทีฏฐิ เหนว สคฺคาวรณา น มคฺคาวรณา ฯ อิทมฺปน วิธานํ ปฏิกฺขิปปิตฺวา อิมสฺมี

[๒๓๙] อรรถกถาเอกนิบาต อังคุตตรนิกายนั้นว่า "มิจจาทีฏฐิบางอย่าง ทั้งห้าม สวรรค์ ทั้งห้ามมรรค ฯ บางอย่างห้ามแต่มรรคอย่างเดียว ไม่ห้ามสวรรค์ ฯ บางอย่างไม่ห้าม สวรรค์ ไม่ห้ามมรรคเลย ฯ ในมิจจาทีฏฐิเหล่านั้น มิจจาทีฏฐิ ๓ อย่างนี้ คือ อเหตุกทีฏฐิ อกริยทีฏฐิ นตฺถิกทีฏฐิ ทั้งห้ามสวรรค์นั่นเอง ทั้งห้ามมรรค ฯ มิจจาทีฏฐิ อันถือเอาที่สุด มีวตฺถ ๑๐ ห้ามแต่มรรคอย่างเดียว ไม่ห้ามสวรรค์ ฯ สกฺกายทีฏฐิมิวตฺถ ๒๐ ไม่ห้ามสวรรค์ ไม่ห้ามมรรคเลย ฯ ท่านอาจารย์ค่านวีนี้อันแล้ว

สุตเต มิจฉาทิฏฐิยา ภิกขเว สมณหาคตาติ วจนโต อนุตมโส วีสตีวตถุกัม สกุกายทิฏฐิ
 อุปาทาย ทิฏฐิ นาม สคคัม อุปเนตุม สมตถา นาม นตถิ เอกนตัม นิริยสมิเยว นิมุชชาเปตตี
 วุตตัม ฯ ยถา ทิ มุคคมาสปรมาณปิ ปาสาณสขรธา อุทเท ปกขิตตธา อุปปิลวมาณา นาม
 นตถิ เอกนตัม เหฏฐาว ปวิสตี เอวเมว อนุตมโส สกุกายทิฏฐิปี สคคัม อุปเนตุม สมตถา นาม
 นตถิ เอกนตัม อปาเยสุ นิมุชชาเปตตี ตพพณฺณา ฯ

กล่าวว่า 'ชื่อว่า ทิฏฐิ โดยที่สุดหมายเอาสักกายทิฏฐิซึ่งมีวัตถุ ๒๐ ชื่อว่า สามารถนำมิจฉา
 ทิฏฐิกบุคคลไปสู่สวรรค์ได้ ไม่มี, (มีแต่) จะให้จมลงในนรกโดยส่วนเดียวเท่านั้น' เพราะบาลี
 ในพระสูตรนี้ว่า 'ภิกษุทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายประกอบด้วยมิจฉาทิฏฐิ' ดังนี้เป็นต้น ฯ เหมือน
 อย่างว่า ก้อนหินและก้อนกรวด แม้มิขนาดเท่าเมล็ดถั่วเขียวและถั่วราซมาส ที่บุคคลโยนลงไป
 ในน้ำ ชื่อว่าลอยขึ้นไม่มี, ย่อมจมลงไป ณ ภายใต้โดยส่วนเดียวเท่านั้นฉันใด, มิจฉาทิฏฐิ
 โดยที่สุดแม้สักกายทิฏฐิ ชื่อว่าสามารถเพื่อนำมิจฉาทิฏฐิกบุคคลไปสู่สวรรค์ ไม่มี, ย่อมให้จม
 ลงในอบายทั้งหลาย โดยส่วนเดียวฉันนั้นเหมือนกัน" ฯ

[๒๔๐] อัย ตีวิชา สคคารณา เจว โหตีติ กมมปถปตติยา มหาสาวชชภาวโต วุตตํ ฯ
สคคารณาย โหนตติยา มคควิพนธกามาเว วตตพพเมว นตถิติ วุตตํ มคคคารณา จาติ ฯ
สสุสโต โลโกติอาทิสวตถุกา อนตคคาทิกา มิจฉาทิฏฐิ มคคคารณา ว โหติ วิปริตทสสนภาวโต
น สคคารณา อกมมปถปตติเตติ อธิปโปโย ฯ อิทมปน วิชานนติ วิปริตทสสนญจ นาม
เนว สคคารณํ น มคคคารณนติ วิรุทเมตํ อุทมมภาวโต ฯ ตถา ทิ สติ อปปทีนาย เอว
สกุทายทิฏฐิยา มคคาคิคเมน ภวิตพพนติ **อธิปโปเยน** ยถาวุตตติวิชานํ ปฏิทปิติวา น สคคารณาติ
สคคูปตติยา อวิพนธกตตํ วทนเตททิ ทิฏฐิยา มคคาวทตปิ นาม อญญญาตา โหตีติ ตํ วา
ปฏิทปิเนตน ทิฏฐิ นาม สคคํ อุปเนตํ สมตถา นาม นตถิติ วุตตํ ฯ กสฺมา ฯ เอกนต-
ครุตรสาวชชภูตตตฺตา ฯ เตนาน อากนตํ นิริยสุมีเยว นิมุชชาเปตีติ

[๒๔๐] ฎีกาเอกนิบาต อังคตตรนิกายนั้นว่า "พระอรรถกถาจารย์ กล่าวว่า
'มิจฉาทิฏฐิ ๓ อย่างนี้ ทั้งห้ามสวรรค์ ดังนี้ เพราะมิจฉาทิฏฐิ ๓ อย่างนั้น ชื่อว่ามีโทษมาก
เหตุถึงความเป็นกรรมบถ ฯ เมื่อมิจฉาทิฏฐิ ๓ อย่างนั้นห้ามสวรรค์ ก็ไม่มีคำที่ต้องพูดถึงใน
ความที่มิจฉาทิฏฐิจะไม่ขัดขวางต่อมรรค **เหตุนี้** พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า 'ทั้งห้าม
มรรค' ดังนี้ ฯ อธิบายว่า มิจฉาทิฏฐิ อันถือเอาที่สุด ซึ่งมีวัตถุ ๑๐ มีเห็นว่าโลกเที่ยงเป็นต้น
ชื่อว่าห้ามมรรคอย่างเดียว เพราะเป็นความเห็นวิปริต, (แต่) ไม่ชื่อว่าห้ามสวรรค์เพราะไม่ถึง
ความเป็นกรรมบถ" ฯ พึงทราบวินิจฉัยในคำว่า **อิทมปน วิชานํ** ดังนี้ :- พระอาจารย์ค่านวิ
ตามที่พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้**ด้วยประสงค์**ว่า 'ข้อที่ว่า 'อันธรรมาดาความเห็นวิปริต ไม่ห้าม
สวรรค์ ไม่ห้ามมรรคเลย' ดังนี้ นั้น ผิด เพราะผิดธรรม ฯ จริงอยู่ เมื่อเป็นอย่างนั้น การบรรลุ
มรรคพึงมีได้ด้วยทั้งสัทธิกายทิฏฐิที่ละไม่ได้นั่นเอง ดังนี้' เมื่อจะค่านวาทะนั้นว่า 'เมื่อพระ
อรรถกถาจารย์ทั้งหลาย กล่าวความที่มิจฉาทิฏฐิ ไม่ขัดขวางต่อการเข้าถึงสวรรค์ว่า 'ไม่ห้าม
สวรรค์' ดังนี้ ย่อมเป็นอันอนุญาตแม้ความที่ทิฏฐินำมาซึ่งมรรค' ดังนี้ จึงกล่าวว่า 'ชื่อว่าทิฏฐิ
ที่ชื่อว่าสามารถนำมิจฉาทิฏฐิกุศลไปสู่สวรรค์ ไม่มี' ดังนี้ ฯ เพราะเหตุไร ? ฯ เพราะ
มิจฉาทิฏฐินั้นมีโทษหนักโดยส่วนเดียว ฯ ด้วยเหตุนี้พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวว่า '(มีแต่)
ให้จมลงในนรกโดยส่วนเดียวเท่านั้น' เป็นต้น" ฯ

อาทินติ ตฎฎีกา ฯ

[๒๔๑] นิรุกเขปถนทวณณนายนตุ รูป อตตเต สมมุปลสตีติ เอกา อุจเจททิกุญฺญิ
 รูปนตํ วา อตตทานํ อตตนิ วา รูป รูปสมึ วา อตตทานํ สมมุปลสตีติ ติสโส สสสตีติโยติ
 รูปกขนธ จตสโส ทิกุญฺญิโย เอเสว นโย เวทนาทีสุติ เอวํ วิสตีวตฎกา สกกายทิกุญฺญิตี อิมมตถํ
 วตวา ปฺน ตา สพพปี มคคาวรณา น สคคาวรณา ปฐมมคคชฌาติ วุตตํ ฯ

อกิริยวาทิกถา ฯ

[๒๔๑] สอนในอรรถกถานิกเขปกัณฑ์ ท่านกล่าวความนี้ไว้ว่า "ทิกุญฺญิในรูปชั้นนี้มี ๔
 คือ อุจเจททิกุญฺญิ ๑ คือ ย่อมตามเห็นรูป โดยความเป็นตน, สัสสตีติ ๓ คือ ย่อมตามเห็น
 ตนว่ามีรูป ๑ ย่อมตามเห็นรูปในตน ๑ ย่อมตามเห็นตนในรูป ๑, แม้ในเวทนาชั้นนี้เป็นต้น
 ก็นัยนี้เหมือนกัน **ตกว่า** สักกายทิกุญฺญิมิวตถุ ๒๐" ดังนี้แล้วกล่าวอีกว่า "สักกายทิกุญฺญิเหล่านั้น
 แม้ทั้งหมด ห้ามแต่มรรค (อย่างเดียว) ไม่ห้ามสวรรค์ อันมรรคที่แรก (คือโสดาปัตติมรรค)
 ฟังฆ่าเสีย" ดังนี้ ฯ

กถาวาดัววาทะ ๓ มือกิริยวาทะเป็นต้น จบ ฯ